

חוברת עזר
להוראת חומש ויקרא

פרשת תזריע

החוברת הופקה במיזם משותף של מינהל החינוך הדתי
מכללה ירושלים ותלמוד תורה מורשה
ע"פ תוכנית הלימודים בתורה של בית הספר היסודי הממלכתי דתי

ירושלים עיה"ק, התשע"ה

כל הזכויות שמורות
מותר להעתיק ולצלם ללא מטרות רווח
תלמוד תורה מורשה ירושלים
ת.ד 34055 ירושלים, 40'91

כתיבה: הרב גדי שר שלום
צוות היגוי ועריכה: הרבנים הלל פלסר, עמוס נתנאל, רפאל וסרטייל, דביר שפרן
סדר: הרב משה קפלן

תוכן העניינים

5	פתיחה
	פרק יב
7	תורת היולדת
13	המסרים העולים מפרק יב
	פרק יג
15	ענייניה הרוחניים של הצרעת
15	הצרעת מאת ה' ולא עניין טבעי
16	הצרעת באה על חטא
16	החטאים בגללם באה הצרעת
17	מטרת עונש הצרעת
18	תפקידו של הכהן
21	צרעת האדם
22	צרעת עור הבשר
30	צרעת השחין והמכוה
33	צרעת הראש או הזקן
39	דיני המצורע
41	צרעת הבגדים
47	המסרים העולים מפרק יג

פתיחה

פרשת תזריע ופרשת מצורע שלאחריה מוקדשות לדיני טומאה וטהרה. דינים אלה החלו לידון כבר בפרק יא, בסוף פרשת שמיני, אלא ששם נידונה טומאת נבלתם של בעלי חיים שונים ואילו בפרשות תזריע ומצורע (פרקים יב-טו) נידונות טומאות שמקורן בגוף האדם החי עצמו. בנסיבות שונות בחייו עשוי האדם להיות טמא בסוגים שונים של טומאה, ולכל סוג טומאה דרכי טהרה המיוחדות לו. פרשת תזריע פותחת בדיני טהרתה של היולדת ולאחר מכן מתרכזת בדיני נגע הצרעת.

כדרכנו בקודש נבאר את פשטי המקראות ויחד עם זאת נדבר על התכנים והמסרים שעולים מן הפסוקים. בפרשתנו שני נושאים מרכזיים המבטאים את אהבתו הגדולה של הקדוש ברוך הוא לברואי ואת השגחתו המיוחדת לעם קרובו:

א. **תורת היולדת:** ההריון והלידה הם מן האירועים המופלאים שבבריאה. ריבונו של עולם נטע בליבם של האיש והאישה אהבה ורצון עז להקים משפחה ולהביא חיים חדשים לעולם. בכך אפשר הקדוש ברוך הוא לאדם להיות שותף במעשה בראשית, וכדברי חכמינו ז"ל: "שלושה שותפים יש באדם, הקדוש ברוך הוא, אביו ואמו..." (נידה לא עמוד א). בכך מתקיים רצון ה' המבוטא בפסוק "לא תוהו בראה לשבת יצרה" (ישעיה מה, יח), שכן על ידי הוספת חיים בעולם, הברואים מיישבים את העולם, עובדים את ה' והולכים בדרך הטוב והישר.

ב. **תורת הצרעת:** הצרעת היא נגע (שינוי מראה) בגופו של אדם, בבגדיו או בקירות ביתו. זו אינה מחלת עור רגילה או לכלוך

חיצוני בבגד או בבית, אלא תופעה ניסית, שלא כדרך הטבע, הבאה לאדם כעונש מן הקדוש ברוך הוא על לשון הרע והוצאת שם רע. מטרת העונש היא לעורר את האדם לשוב ממעשיו הרעים.

כאן באה לידי ביטוי אהבתו הגדולה של הקדוש ברוך הוא לעמו והשגחתו המופלאה. ריבונו של עולם רוצה בטובתם של ישראל ולכן הוא דואג שלא ימשיכו בחייהם הרגילים כשהם חוטאים בחטא חמור של לשון הרע, ומעורר אותם לשוב בתשובה ולהיטיב את דרכם.

פרק יב

בפרקנו נושא עיקרי אחד: תורת היולדת

תורת היולדת (פסוקים א-ח)

הקדמה

פרשת היולדת הפותחת את פרשת תזריע, מחזירה אותנו למצוה הראשונה שנצטווה עליה האדם עם בריאתו: "ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה, ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ" (בראשית א, כח). ההריון והלידה הם מן האירועים המשמחים ביותר בחיי האדם - לידת דור חדש.

דיני היולדת

היולדת טמאה בטומאת לידה ואסורה לבעלה כדין נידה. מניין ימי הטומאה והטהרה של היולדת משתנה בין זכר לנקבה:
היולדת בן - טמאה טומאת לידה במשך שבעה ימים, ולאחר שבעת הימים יכולה לטבול, ובטבילה זו תהיה טהורה שלושים ושלושה ימים.
היולדת בת - טמאה טומאת לידה במשך שבועיים. בתום השבועיים היא יכולה לטבול, ובטבילה זו תהיה טהורה שישים ושישה ימים.
באותם ימים (66 / 33) נקראת היולדת "מחוסרת כפרה" ואסורה להיכנס למקדש ולאכול קדשים עד מלאת ימי טהרה. משמלאו ימי הטהרה מצווה היולדת להביא קרבן חטאת וקרבן עולה ובזאת מותרת היא באכילת קדשים ובכניסה למקדש.

פרשת היולדת היא הזדמנות להפגיש את הילדים עם שני נושאים חשובים:

הנושא הראשון, כפי שפתחנו בהקדמה, הוא האושר על הקמת משפחה בכלל ובישראל בפרט. ניזכר עם התלמידים בהשתוקקות הגדולה של אבות האומה והאמהות להוליד ילדים שמהם יתפתח הגוי הגדול שיביא ברכה ואושר לכל האומות. ניזכר גם בשמחה שליוותה את המשפחות במצרים עם לידת כל תינוק. נזכיר את מסירות הנפש של האמהות והמיילדות שהשתדלו בכל כוחן להוליד תינוקות למרות הסכנה, ונדבר על השמירה והברכה האלוקית בה התברכו ישראל במצרים, כפי שנאמר: "ובני ישראל פרו וישרצו" וכו', "וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ". בכל הדורות, גם במצבים קשים ביותר, עם ישראל היה מלא בתקווה ובשמחה בלידת כל תינוק. בלימוד זה נעורר בליבם של הילדים שמחה גדולה על הולדת כל תינוק בישראל.

הנושא השני הוא פגישה עם החכמה האלוקית שהיא למעלה מחכמתנו. נדבר עם הילדים על הענוה הנדרשת מאתנו כשאנו עוסקים בדיני טומאה וטהרה בכלל ובדיני יולדת בפרט. כשם ששאר דיני טומאה הם גזירת הכתוב ואיננו יודעים טעמם, כך קשה למצוא הסבר לדיני טומאת היולדת.

כאמור דיני היולדת קשים להבנה. דוגמאות לקושי זה אנו מוצאים בדינים הבאים:

- א. עצם הדין שיוולדת טמאה.
- ב. ההבחנה בין יולדת בן ליולדת בת, שזו טמאה במשך שבעה ימים וימי טהרתה שלושים ושלושה, וזו טמאה במשך שבועיים וימי טהרתה שישים ושישה.
- ג. עניין מספרי הימים. מדוע דווקא מספרים אלו?

נאמר בפסוק ב: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר..."

אישה שהתפתח הריון בגופה וילדה בן. המילה תזריע מלמדת אותנו שהתינוק מתפתח בגופה של האישה כמו זרע השתול באדמה ומתפתח לעץ ונותן פירות. כאן המקום להרחיב את הדיבור על האושר שבהולדת תינוק, כפי שהבאנו בהקדמה.

"וְטַמְאָה שְׁבַע יָמִים כִּימֵי נִדַת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא"

יולדת בן, טמאה במשך שבוע, כדין אישה נידה (שראתה דם יוצא מגופה).

טומאת אישה יולדת היא חוק, גזירת מלך שאיננו מבינים. גם הטעם העומד מאחורי מספר ימי הטומאה או מספר ימי הטהרה הוא חוק שאיננו מבינים.

נאמר בפסוק ג: "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בְּשָׂר עַרְלָתוֹ"

נדבר מעט על מעלתה של ברית המילה.

נוכל להזכיר את הפסוקים בהם מופיע הציווי על ברית המילה בספר בראשית (יז, י-ג). מפסוקים אלה אנו למדים שברית זו היא אות וסימן המעיד על הקשר העמוק והקבוע שבין ה' לישראל. וכך נאמר שם: "וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשָׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם... וְהָיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם". והספורנו שם כתב: "לאות ברית - זכרון תמידי ללכת בדרכיו, בהיותו כחותם האדון בעבדו".

לאור דברי הספורנו נאמר, שברית המילה היא לנו לסימן שה' הוא אלקינו ואנחנו עבדיו, ועל ידי זיכרון זה נלך תמיד בדרכיו ונשמע למצוותיו. נזכיר לילדים שרעיון זה מבוטא בנוסח הברכה השניה בברכת המזון: "ועל בריתך שחתמת בבשרנו".

נציין שהשמחה בקיום מצוות המילה, כוללת בתוכה את השמחה בהופעת ילד חדש במשפחה ובעם ישראל.

נאמר בפסוק ד: "וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכֹל קֹדֶשׁ
לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא עַד מְלֵאת יָמֵי טְהָרָה"

לאחר שבוע, היולדת טובלת ונטהרת. מעתה במשך שלושים ושלושה ימים, גם אם תראה בהם דם, הרי היא טהורה. באותם ימים אמנם היא טהורה, אבל עדיין אסור לה להיכנס למקדש ולאכול קדשים עד שתביא את קרבנותיה. מכאן אנו למדים על מעלתו המיוחדת של משכן ה' ועל מעלתם המיוחדת של הקרבנות, שצריך לנהוג בהם כבוד וקדושה באופן מיוחד.

נאמר בפסוק ה: "וְאִם נִקְבְּהָ תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כְּנִדְתָּהּ וּשְׁשִׁים יוֹם וּשְׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה"

יולדת בת, טמאה במשך שבועיים.

לאחר שבועיים היולדת טובלת. מכאן ואילך במשך שישים ושישה ימים גם אם תראה בהם דם, היולדת טהורה. באותם ימים אמנם היא טהורה, אבל עדיין אסור לה להיכנס למקדש ולאכול קדשים, עד שתביא את קרבנותיה.

נאמר בפסוק ו: "וּבְמֵלֵאת יָמֵי טְהָרָה לְבֵן אֹו לְבַת תִּבְיֵא כִּבְשׁ בֵּן שְׁנָתוֹ לְעֵלְהָ..."

על הצורך בקרבן עולה עמדו המפרשים והביאו טעמים שונים. אנו נאמר שהיולדת מביאה קרבן עולה כדי להודות לה' על שני דברים: (א) על הילד שנולד. (ב) על הלידה שעברה בשלום.

וכפי שכתב בעל ספר החינוך (מצוה קסח) בטעמו הראשון:

"כדי שתתעורר מתוך הפעולה לתת הודאה לה' ברוך הוא שהצילה מחבלי יולדה, שהוא דבר נס".

ואמנם מתבקש היה שתביא קרבן תודה ולא קרבן עולה, אך כך גזר הבורא יתברך, כמצויין במנחת חינוך (אות י שם):

"ומעם הראשון של הרב המחבר קצת צריך עיון, דתורה הוה ליה לאתוויי [היה לה להביא]. אך באמת אין בנו כח להשיג מעמי התורה ומחשבות ה' יתברך עמקו".

"ובן יונה או תר לחטאת..."

מלבד קרבן תודה מצווה היולדת להביא קרבן נוסף: קרבן חטאת. נעמוד תחילה על שתי נקודות הדורשות תשומת לב:

- א. בדרך כלל קרבן חטאת בא מן הבהמה, והנה כאן היולדת מצווה להביא בן יונה או תור. נזכיר לילדים שנפגשנו בעבר עם סוג של חטאת שאיננה מן הבהמה - קרבן עולה ויורד. גם שם דל שבדלים מביא שני תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה. בהמשך נלמד שגם מצורע דל יכול להביא בני יונה או תורים. התורה חסה על ממונה של היולדת ולא דרשה ממנה להביא חטאת יקרה אלא תור או בן יונה.
- ב. התורה מקדימה כאן את בן היונה לתור, בעוד בשאר קרבנות הקדימה את התורים לפני בני היונה. גם כאן נענה ונאמר לילדים ששגבה בינתו יתברך מבינתנו.

השאלה המתבקשת היא: מדוע מצווה התורה את היולדת להביא קרבן חטאת? במה חטאה?

שאלה זו נשאלה על ידי חכמינו ז"ל ותשובתם מובאת בפירוש הרמב"ן על פסוקנו: "בשעה שבועת ללדת, קופצת ונשבעת - לא אוקק עוד לבעלי".

בגיל הצעיר נמנע מלהביא דברי חכמינו ז"ל אלו, וזאת משתי סיבות:

- א. סוף סוף גם יולדת שלא נשבעה חייבת להביא קרבן זה.
  - ב. איננו רוצים לתאר בפני הילדים את הקושי הגדול הכרוך בלידה עד כדי כך שהוא גורם לאישה להישבע שלא תלד יותר.
- נעמיד הלכה זו כחוק, כפי שכתבנו בדברי ההקדמה לפרק.

נאמר בפסוק ח: "וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָה דֵּי שָׁה וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי תַדִּים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד לְחִטָּאת..."

מפסוק זה אנו למדים על אהבת ה' ודאגתו לישראל. ה' חפץ לזכות את כולם, שיוכלו להביא קרבנות לפי יכולתם להודות לה' ולהתכפר, לכן נתן ליולדת עניה אפשרות להביא ציפורים שעלותן נמוכה. נדגיש שה' חס על ממונם של ישראל ולא חייב את היולדת ללוות כסף או למכור מנכסיה, וכדברי הרמב"ם בסוף הלכות ערכים וחרמים (פרק ח, הלכה יג): "אלא כל המפזר ממונו במצוות אל יפזר יותר מחומשו... אפילו בקרבנות שאדם חייב בהן, הרי חסה תורה על הממון ואמרה שיביא כפי מסת ידו..."

כסיכום לנושא זה (או כפתיחה) אפשר לספר על לידה בתקופת המדבר (או בזמן שישראל בארצם) ולתאר את השמחה הגדולה במשפחה על התינוק החדש שנולד. נוכל לספר על התארגנות המשפחה לעלות לירושלים אל בית ה' עם כבש ותור או בן יונה. נתאר את רוממות הרוח השמחה וההודאה של כל בני המשפחה עם הכניסה אל המקדש, בשעת המפגש עם הכהנים המשרתים בו ובזמן הקרבת הקרבנות.

המסרים העולים מפרק יב

תורת היולדת

1. מצוות התורה הן חוק וגזירת מלך:
  - א. עצם הדין שיולדת טמאה.
  - ב. ההבחנה בין יולדת בן ליולדת בת, שזו טמאה במשך שבעה ימים וימי טהרתה שלושים ושלושה, וזו טמאה במשך שבועיים וימי טהרתה שישים ושישה.
  - ג. עניין מספרי הימים - מדוע דווקא מספרים אלו.
2. קדושת המשכן וקרבנותיו - אסור ליולדת הטמאה להיכנס למשכן ולאכול מן הקדשים.
3. ההודיה לה' - היולדת מביאה קרבן לה' כדי להודות לו על הלידה שעברה בשלום ועל התינוק שנולד.
4. דאגת ה' לדל - יולדת עניה יכולה להביא תור או בן יונה במקום כבש.

פרק יג

בפרקנו שני נושאים עיקריים:

1. צרעת האדם

2. צרעת בגדים

ענין היולדת כתוב בשמונת הפסוקים הראשונים של הפרשה (ויב, א-ח), כפי שראינו. מכאן ואילך, פרשות "תזריע" ו"מצורע" מהוות מעין יחידה אחת ארוכה שעניינה העיקרי הוא הצרעת. הפרשה הראשונה אמנם נקראת "תזריע", על שם הפרשיה הראשונה בה היא פותחת, אך כל שאר הפרשה - חמישים ותשעה פסוקים - עוסק בעניני צרעת (וג, א-נט). גם פרשת "מצורע" עוסקת ברובה בענין הצרעת (יד, א-נז).

נגעי הצרעת יכולים להופיע בשלושה מקומות:

א. בגוף ב. בבגד ג. בבית

ההבדל העיקרי בין ענייני הצרעת שבפרשת "תזריע" לענייני הצרעת שבפרשת "מצורע" הוא שפרשת "תזריע" עוסקת בדיני צרעת הגוף והבגד, ואילו פרשת "מצורע" עוסקת בטהרת המצורע ובענייני צרעת הבית.

פרשת "תזריע" - עוסקת ברובה בנגעי הגוף לסוגיו (פרק יג א-מו), ורק בסוף הפרשה באים דיני נגע הבגד (פסוקים מז-נט). ועל נגע הבית מדובר רק בסוף פרשת מצורע (פרק יד, לג-נז).

ענייניה הרוחניים של הצרעת

כיוון שתוך כדי לימוד הפסוקים אנו משלבים תכנים ומסרים העולים מהם, נקדים ונדבר על ענייניה הרוחניים של הצרעת על מנת שנוכל לשלבם בצורה בהירה ומתאימה, כל דבר במקומו:

הצרעת מאת ה' ולא עניין טבעי

בדברי הראשונים מבואר שנגע הצרעת אינו מחלה טבעית אלא תופעה ניסית שלא בדרך הטבע.

כך כתב הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פרק טז הלכה י): "אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל".

וכן רבנו בחיי: "והנה הנגעים היו מורים השגחה גמורה ולא היה עניין טבעי אלא נס גלוי".

נוכל להביא את הילדים לידי מסקנה זו בכוחות עצמם, וזאת על ידי הסבת תשומת ליבם למספר דברים:

א. מצבו של המצורע נבחן בכלים הלכתיים של "טומאה" ו"טהרה" ולא בשפה השייכת לעולם הרפואה.

ב. בעל הנגע אינו הולך אל הרופא אלא אל הכהן. אפשר לבקש מהילדים למנות כמה פעמים נזכרת המילה "כהן" בפרשה ובכך להראות להם מה מקומו המרכזי של הכהן בזיהוי נגע הצרעת וריפוי, וכך כתב האלשיך:

"והובא אל אהרן הכהן וגו' - לומר, השמר פן ואל יעלה על רוחך כי המקרה או סיבה טבעית החליא והרופא מרפא, שהיה נמשך מזה שנגע הצרעת כי תהיה באדם והובא אל הרופא, כי אם 'והובא אל הכהן' שליחא דחמנא, כי הוא יתברך המרפאו לפי מעשיו על ידי משרתיו הכהנים, על פי תשובת עונו ותיקונו, רפא ירפאו קונו".

ג. מפורש בתורה "וַיִּנְתְּנִי נִגַע צָרַעַת" (ויקרא יד, לד). כלומר מדובר במחלה רוחנית שניתנת על ידי ה'.

הצרעת באה על חטא

פרשה זו היא הזדמנות לדבר על מעלת התורה המדריכה לחיי יושר וקדושה ומייחדת מקום נכבד כל כך לדיני נגעי הצרעת, המביאים אותנו לחיים של מוסר וקדושה. הצרעת מתריעה באדם ומעמידה אותו על כישלונו וסטייתו מן הדרך הראויה, כפי שכתב הרמב"ן (יג, מז):

"וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועוון יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בכיתו לראות כי השם סר מעליו".

החטאים בגללם באה הצרעת

חכמינו ז"ל אמרו במסכת ערכין (דף טז עמוד א):

"אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: על שבעה דברים ננעים באים: על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבעות שוא, ועל גילוי עריות, ועל גפות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין".

הגמרא מזכירה את חטא לשון הרע בראש, מפני שהוא החטא העיקרי שמביא על אדם צרעת. כך עולה ממדרשים רבים ומפירושי הראשונים על התורה.

כך אמרו בויקרא רבה (טז, ז):

"לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם: 'זאת תהיה תורת המצורע' – תורת המוציא שם רע".

ועוד נאמר שם (באות ב):

"ולקח למטהר שתי ציפורים חיות שהורות (יד, ד) - יבוא הקול ויכפר על הקול".

ורש"י (יד, ד) מבאר:

"לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפומי דברים לפיכך הווקנו לטהרתו ציפורים שמפטפמים תמיד בצפצופה קול".

לאור דברים אלו נדבר עם התלמידים על כח הדיבור בו נבדל האדם משאר הברואים. נשאל את הילדים: אלו דברים טובים וחשובים אפשר לעשות בעזרת כח הדיבור? נמנה מספר דברים חשובים, כגון: לימוד תורה, תפילה, מעשי חסד כמו דברי שבח ועידוד, עזרה ועוד. מתוך כך נגנה את השימוש בכוח הדיבור לדיבורים מכוערים. נדבר על חטא לשון הרע כדבר המרכזי שגורם לצרעת. נדבר על חומרת עוון לשון הרע, ויחד עם זאת על הערך העצום של דיבור המרבה אהבה ואחוה בין רעים כגון מי שאוהב את חברו, מדבר בשבחו ומונע מאחרים לספר בגנותו, כמו שכתב בעל **ספר החינוך** (מצוה רמג):

"ואם יספר עליו דברים – יספרם לשבח ויחום על כבודו ולא יתכבד בקלוננו... והמתנהג עם חברו דרך אהבה ושלוה ורעות ומבקש תועלתם ושמה בטובם, עליו הכתוב אומר: 'ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט, ג)".

מאוחר יותר נדבר גם על צרות העין ועל גסות הרוח. על גסות הרוח נדבר כשנגיע לנגעי בגדים (כפי שנראה בהמשך לאור דברי הכלי יקר), ועל צרות העין נדבר כשנגיע לנגעי בתים (שם הזכירו זאת חכמינו ז"ל).

מטרת עונש הצרעת

בעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים") מביא דברי חכמינו ז"ל המחשיבים את נגע הצרעת כמתנה טובה:

"הרא הוא דכתיב – 'אך מוב לישראל...' – רצונו לומר, הנגעים האלו הם נחשבים למתנה טובה רק לישראל, בהיותם שוכנים בבית ארץ אחוזתם למען שיבחין שה' סר מעליו, כמו שכתב הרמב"ן, כי הנגע יהיה לו להתראה לבניו [ישראל], כך ה' מעורר את בניו לעשות תשובה".

ברוח זו כתב גם בעל צרור המור:

"כי מרוב אהבתו אל עמו ישלח להם סימני זכירה בראות הנגע בביתו או בכנדרו ישוב אל ה'".

לאור דבריהם נדבר על אהבת ה' לעמו. ה' נוהג עם ישראל כאב הרוצה בטובת בניו. על ידי הצרעת מעורר ה' את ישראל שיאהבו זה את זה ויתעוררו לשוב אליו ולעבדו בכל לבבם.

תפקידו של הכהן

על המילים "וְהוֹבִיֵּא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן" (יג, ב) כתב רש"י:

"גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן".

ומבאר שם השפתי חכמים:

"אינו רשאי התלמיד חכם לאמר זה סימן טומאה וזה סימן טהרה, אלא הוא ילמד לכהן דין טומאה וטהרה, כדי שהכהן יאמר לאדם שהנגע בו: טהור אתה או טמא".

כלומר התורה גזרה שהכהן הוא בעל הסמכות להכריע בענייני טומאה וטהרה של נגעים, גם אם לצידו עומד תלמיד חכם הבקי בהלכות נגעים.

אנו נדבר עם הילדים על כהן שהוא תלמיד חכם, כפי שראוי שיהיה. הלוא כך נאמר בספר דברים (יז, ח-ט): "כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפַּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דָּיו וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע... וּבֵאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֵם הֵהֱם וְדִרְשָׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט". וכך כתב בעל עקדת יצחק:

"כי עיקר כל התיקונים האלו הן מהדעות הן ממידות הוא מיוחד אל אהרן הכהן או אל אחד מכניו כי מלאכי אלקים המה ותורה יבקשו מהם".

והוסיף עליו ריה"ל בספר הכוזרי (מאמר שני, נח):

"והכהנים היו ממונים על החכמה הרקה הזאת להבחין מה בחלי
הזה הוא עונש אלוקי... ומה מזה תלוי במזג הגוף... וזאת חכמה
נפלאה".

לאור זאת נדבר על יחס הכבוד של המצורע אל הכהן הבודק את ניגעו.

בדברים אלו נפגיש את הילדים עם יחס הכבוד הראוי
לתלמידי חכמים בכלל ולכהנים תלמידי חכמים בפרט.

הכהן איננו מסתפק בקביעת טהרתו או טומאתו של המצורע, אלא
פונה אליו בדברי אמונה ומוסר ומזרזו לשוב בתשובה.

כך **דרשו חכמים** (פסיקתא זוטרתיא ויקרא מב עמוד ב) על הפסוק:
"וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית וְהִגִּיד לְפָנָיו לְאָמֹר" (יד, לה):

"לאמר - יאמר לו הכהן דברי כבושים. בני, אין נגעים באין אלא
על לשון הרע".

מדברי חכמינו ז"ל אנו למדים על יחסו של הכהן אל המצורע. הכהן
פונה אל המצורע כאב הפונה לבנו ואומר לו: "בני". הוא מדבר אתו
מתוך רצון לעזור לו, לא מתוך האשמה ולא מתוך כעס ונזיפה, אלא
בדברים המעוררים לתשובה. הוא אפילו לא מפנה דבריו אל המצורע
כפרט: 'מפני שדברת לשון הרע בא עליך הנגע', אלא אומר לו באופן
כללי: 'בני, אין נגעים באין אלא על לשון הרע'.

נוסיף ונאמר שתפקידו זה של הכהן קשור לתכונותיו המיוחדות, וכמו
שכתב **הכלי יקר**: "כי כל מי אשר הוא מזרע אהרן נמצאו בו כ' מידות
מוכות... על כן יבא אהרן שאחז במירת השלום וירפא לזה כי הוא היה אותה
ורודף שלום...".

לאור דברי חכמינו ז"ל נוכל לשים בפיו של הכהן דברי תשובה ומוסר
המופנים אל המצורע. נעזר בדברי חכמינו ז"ל, בדברי הראשונים,

בספר "חפץ חיים" ובספר "שמירת הלשון", ואף נוכל לבקש מהילדים לכתוב על כך חיבור.

בלימוד זה נפגיש את הילדים עם אחד מתפקידיו המרכזיים של הכהן, שהוא לעורר את החוטא לשוב בתשובה, כפי שכבר ראינו בעבודת הקרבנות. יחד עם זאת נדבר על הדרך הראויה בה יש לקיים מצוות תוכחה - מתוך אהבה וכבוד וזהירות יתרה שלא לבייש את האחר.

נוכל לנצל תקופה זו של לימוד פרשות תזריע ומצורע לדבר בשבחו של הדיבור החיובי - דיבור של כבוד וחיבה כלפי הזולת, ודיבור של קדושה בלימוד ובתפילה. מצד שני נדבר על הזהירות הדרושה כדי להישמר מלשון הרע, ועל השכר הגדול המגיע למי ששומר על לשונו. זה הזמן המתאים לעריכת מעין "סדנא לשמירת הלשון". נעשה מאמץ להשקיע בלימוד נושא חשוב זה וחיזוק מסריו.

תוך כדי הלימוד נביא פסוקים שונים מן התנ"ך המורים על הזהירות הנדרשת בדיבורו של האדם, כמו: "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע". נצטט מדרשי חכמינו ז"ל בנושא ונספר סיפורים המלמדים על החשיבות הרבה של הלשון הטובה. נוכל להפגיש את הילדים עם דמותו המאירה של רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ועם ספריו בנושא: "חפץ חיים" ו"שמירת הלשון".

צרעת האדם (פסוקים א-מו)

נאמר בפסוק א: "וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר"

נאמר שה' דיבר גם עם אהרן מפני שהיה כהן והכהנים צריכים להיות בקיאים היטב בענייני הנגעים כי הם המטהרים והמטמאים, כפי שכתב הרמב"ן:

"בעבור כי על פי הכהן יהיה כל ריב וכל נגע, היה הדבור גם אל אהרן".

נשווה עם התלמידים את הנאמר בתחילת הפרשה "וידבר ה' אל משה לאמר", שם לא נזכר אהרן, כי שם מדובר על דיניה של יולדת, שטומאתה וטהרתה אינן תלויות בכהן.

סידור דיני צרעת האדם, יקל עלינו להבין את פסוקי התורה ולעמוד על ההבדלים שבין הנגעים השונים. נקרא את הפסוקים, נתעכב על ביאור המילים הקשות והמושגים החדשים, ונראה כיצד הדינים שלמדנו עד עתה יוצאים מתוך פסוקי התורה. לימוד "תורת הצרעת" דורש מאתנו עיון בפסוקי הפרשה ובמפרשים, לצד לימוד המשניות העיקריות במסכת נגעים, ההלכות העיקריות שמסדר הרמב"ם בהלכות צרעת ודברי ההקדמה של בעל "תפארת ישראל" על מסכת נגעים. כל אלה יסייעו למורה ללמד פרשה זו בצורה מסודרת ובהירה ויעשירו את הלימוד בכיתה.

לפני שניגש ללימוד הפסוקים נסדר לעצמנו את דיני הנגעים.

צרעת האדם מתחלקת לכמה סוגי נגעים:

א. צרעת עור הבשר.

ב. צרעת השחין והמכוה.

ג. צרעת הראש או הזקן, נתק.

ד. צרעת בקרחת או בגבחת.

צרעת עור הבשר (פסוקים ב-יז)

א. נגע עור הבשר הוא כתם לבן (או אדום מעורב בלבן) בעור האדם. ישנם ארבעה גוונים של לבן (מסכת נגעים פ"א, מ"א):

1. לבן כשלג - נקרא בתורה "בהרת".
2. לבן כצמר של כבש בן יומו - נקרא בתורה "שאת".
3. לבן כסיד היכל - נקרא בתורה "ספחת" (היא תולדה של הבהרת ונקראת בלשון הראשונים "ספחת הבהרת").
4. לבן כקרום ביצה - נקרא בתורה "ספחת" (היא תולדה של השאת ונקראת בלשון הראשונים "ספחת השאת").

נגע שהלובן שלו פחות מזה של קרום הביצה, איננו צרעת (רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק א הלכה א), וקרוי בלשון הכתוב (בפסוק לט): "בהרות כהות לבנות, בוחק הוא... שהור הוא".

ב. נגע זה מיטמא על ידי הכהן אם יש בו אחד מסימני הטומאה הבאים (רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק א הלכה י):

1. נראו בנגע לפחות שתי שערות לבנות.
2. באמצע הנגע נראה בשר חי. בלשון חכמינו ז"ל: מחיה.
3. הנגע התפשט. בלשון חכמינו ז"ל: פשיון.

ג. **מצורע מוחלט** - אם הנגע לבן כאחד מארבעת המראות שמנינו ויש בו שתי שערות לבנות או בשר חי - הכהן קובע כי אדם זה טמא 'מוחלט' ועליו לצאת מחוץ למחנה ישראל. [בכל מקום שחנו ישראל במדבר היה המחנה מתחלק לשלושה אזורים: **מחנה שכינה** - הוא האזור שבתוך קלעי החצר, כלומר המשכן והחצר שסביבו; **מחנה לוי** - כל שטח האהלים שסביב המשכן בהם גרו שבט לוי והכהנים; **מחנה ישראל** - כל שטח האהלים של כל שאר השבטים. כל שלושת המחנות תפסו שטח רבוע שכל צלע שלו היא 12 מיל (כ-12 קילומטר)]

מצורע מוסגר – אם אין בו שני סימני טומאה אלו – מסגירו הכהן לשבוע. בשבוע זה עליו לשהות מחוץ למחנה ולהמתין. כעבור שבוע ימים בודק הכהן אם כהה הנגע (כלומר נחלש ממראה נגע צרעת) או הופיעו שתי שערות לבנות בנגע, או נראה בו בשר חי או אם הנגע התפשט.

אם לא חל שינוי בנגע – יסגיר הכהן את המנוגע לשבוע נוסף. אם לאחר השבוע השני לא חל שינוי – הכהן מטהרו. על המצורע ה'מוסגר' לטבול במקוה וכן לטבול בגדיו, ולאחר שיעריב שמשו – הריהו טהור לגמרי.

אם חל שינוי בנגע ונמצא אחד מסימני הטומאה: א. שתי שערות לבנות. ב. מחיה. ג. פישיון. – הכהן מטמאו (רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק א הלכה י).

ד. גודלו של הכתם צריך להיות לכל הפחות כגריס (עיגול בקוטר 2 ס"מ) (נגעים פרק ו משנה א).
ה. טהרת וטומאת המצורע הן רק על פי הכהן (נגעים פרק ג משנה א).

נאמר **בפסוק ב: "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפְחַת אוֹ בַּהֲרַת..."**

אף על פי שנמנו כאן שלושה מיני נגעים, חכמינו ז"ל (שבועות ה ע"ב) למדו מפסוק זה שישנם ארבעה מראות נגעים, חלוקים זה מזה בדרגת הלוּבן שלהם:

ה'שְׂאֵת' כהה יותר, וה'בַּהֲרַת' היא הבהירה והלבנה ביותר. ביניהם נמצאת ה'סַפְחַת' (שנקראת כך מלשון 'נספח') שהיא עצמה אינה נגע אלא תולדה של ה'שְׂאֵת' או ה'בַּהֲרַת', וכיון שהיא מוסבת על שתיהן, לכן היא מנויה ביניהן. המשנה הראשונה במסכת נגעים מלמדת אותנו באלו גוונים מדובר:

1. לבן כשלג – נקרא בתורה "בַּהֲרַת".
2. לבן כצמר של כבש בן יומו – נקרא בתורה "שְׂאֵת".

3. לבן כסיד היכל - נקרא בתורה "ספחת" (היא תולדה של הבהרת ונקראת בלשון הראשונים "ספחת הבהרת").
4. לבן כקרום ביצה - נקרא בתורה "ספחת" (היא תולדה של השאת ונקראת בלשון הראשונים "ספחת השאת").
5. לבנה אדמדמת, פתוך - אדום מעורב בלבן - אמנם גוון זה אינו מוזכר בצרעת עור הבשר אלא בשחין ומכוה, אך חכמינו ז"ל למדו שגוון זה הוא אחד מגווני מראה נגע צרעת גם בעור הבשר.

"וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרְעַת..."

פירוש המילה "נגע" הוא מחלה.

הצרעת באה לידי ביטוי לא רק בשינוי צבע העור, מדובר במחלה האוכלת את הבשר. כך עולה מפנייתו של אהרן למשה רבנו בשעה שמרים אחותם נהייתה מצורעת, שיתפלל עליה (במדבר יב, יב): "אֵל נָא תְהִי (מרים) כַּמֹּת... וַיֵּאכַל חֲצִי בְּשָׂרוֹ".

פסוק זה משמש מקור לדברי ריה"ל בספר הכוזרי (מאמר שני, ס): "כי המוות הוא ההפסד הכללי לגוף והאבר המצורע דומה למת".

לאור זאת נתאר בפני הילדים את צערו של המצורע. מתוך כך נדבר על סיבת הנגע, נאמר שה' אוהב את עמו כאב האוהב את בניו, וכשם שאב הרוצה בטובת בנו, לפעמים נאלץ להענישו, כך ה' מעניש את החוטא לטובתו, כדי לעורר אותו לפשפש במעשיו ולעשות תשובה.

"וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים"

נדבר על מעלת הכהן, על חכמתו בתורה ועל בקיאותו בדיני הנגעים, ונספר על האדם שראה נגע על בשרו ורוצה לדעת אם הוא טהור או חלילה טמא. פגישתו עם הכהן התלמיד החכם, איש המקדש, מעוררת אותו לחשוב על מעשיו לשוב אל ה' ולהיטיב את דרכיו.

מהמילים "וְהוּבָא אֶל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן" אנו למדים שהמובחר ביותר הוא לבוא אל אהרן הכהן, שהוא המבין ביותר בחכמת הנגעים וסודותיהם והוא הגדול שבישראל, לאחר משה רבנו.

נאמר בפסוק ג: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בִּנְגַע הַפֶּדִי לְבָן..."

הכהן מזהה כתם לבן בגודל גריס (קוטר של כ-2 ס"מ, בעל גוון המתאים לאחד מארבעה מראות הנגעים) בעור האדם, ובתוך הנגע הוא רואה שתי שערות לבנות.

נגע זה מיטמא על ידי הכהן לא רק אם יש בו שתי שערות לבנות, אלא גם אם יש בו אחד משני סימני הטומאה הבאים:

א. הנגע התפשט אחרי הסגר (פשיון).

ב. באמצע הנגע נראה בשר חי (מחיה).

עם שני סימנים אלה ניפגש בפסוקים הבאים (פסוק ו ופסוק יא). כך דרך הכתובים, להשמיט בפרשה הראשונה ענין אחד ולהביאו בהמשך.

"וּמִרְאָה הַנֶּגַע עֵמֶק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צִרְעַת הוּא..."

אין הכוונה שמקום הנגע נמוך מן העור שסביבו, אלא מראה הנגע נראה עמוק בגלל בהירותו של הנגע, וכדברי רש"י: "כל מראה לבן עמוק הוא כמראה חמה עמוקה מן הצל".

"וְרָאָהּ הַכֹּהֵן..."

ניתן לתאר את צערו של הכהן, האוהב את אחיו בני ישראל ומצטער בצערם, בראותו את האדם בצערו מבקש לדעת אם הכתם שבבשרו הוא צרעת.

"וְטָמֵא אֹתוֹ"

אם רואה הכהן שהשער בתוך הנגע הפך לבן, אומר לו: "טמא אתה!" הכהן מעורר את ליבו על חומרת עוון לשון הרע והנזק הרב שהלשון עלולה לגרום מחד ועל מעלת אהבת הרע וכיבודו מאידך. נדבר על מעלתו הגדולה של אדם בעצם היותו מישראל, על ערכו הרב של הדיבור והאחריות שצריכה להיות לאדם שלא להשתמש בכח הדיבור לדברים לא טובים.

במשך שבוע שלם נמצא המצורע ב'הסגר' מחוץ למחנה ללא משפחתו וללא חבריו וקרוביו וניתנת לו הזדמנות לעסוק בחשבון נפש על כך שלא נזהר בלשונו.

נאמר בפסוק ד: "וְאִם בְּהֵרֵת לְבָנָהּ הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעַמֵּק אִין מְרָאָה מִן הָעוֹר..."

כאן, בניגוד למקרה המוזכר בפסוק הקודם, הבהרת אינה בהירה כל כך, כיון שהשער בתוך הנגע לא הפך לבן (ראה רמב"ן כאן) ועל כן אינה נראית עמוקה מן העור.

"וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים"

על שבעה ימים אלו בהם סגור המצורע מחוץ למחנה כתב בעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים"):

"וענין ההסגר הזה, כי כאשר יהיה האדם לבדו פרוש ונבדל מכל עניני העולם, יתן יותר אל לבו להתבונן על כל מעשיו אשר עשה עד כה וישוב אל ה' וירפאהו".

והאלשיך כתב:

"על כן, למען יתן אל לבו לתקן... יסגירנו הכהן שבעת ימים, למען אז זאת ישוב אל לבו, תחת מה במחשכים הושיבוני והסגר הסגירוני? אך אין זאת אלא כי אם רוע ניב לשוני אשר פציתי פי לדבר סרה, על כן סגר עלי ה' פתח הבית לרמוזו ולפתוח לי פתח תשובה, אסגור פתחי פי גם אני... ואם ישוב בימים ההם, אז בצאתו, מראה בו הוא יתברך סימני מהרה בנגע... והוא הפך הטבע, כי אין מצורע נרפא בהסגר... ואדרבא מתקלקל ומתעפש דמו יותר".

ולפי הספורנו, לא רק השהות מחוץ למחנה מעוררת את המצורע לתשובה, אלא אף הכהן, בשעה שמסגיר את המצורע, מעורר אותו לתשובה ולחשבון נפש, וזו לשונו:

"כי שפתי כהן ישמרו דעת ויורו למנוגע לפשפש במעשיו ויתפלל על עצמו".

מלבד דברי התוכחה וההתעוררות בהם פונה הכהן אל המצורע, הוא גם מתפלל עליו שישוב בתשובה שלמה ויתרפא מצרעתו, כדברי הספורנו שם בהמשך: "ויתפלל גם הכהן עליו". תפילה זו נובעת מאהבתו הגדולה של הכהן לכל אחד ואחד מישראל, כדרכו של אהרן שהיה "אוהב את הבריות".

נאמר בפסוק ה: "וְרָאָה הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהִנֵּה הִנְגַע עֹמֵד בְּעֵינָיו..." "עֹמֵד בְּעֵינָיו" פירושו עמד במראהו הראשון ולא השתנה (לא במראהו ולא בגודלו).

ביום השביעי שב הכהן ובודק את הנגע, אם המצורע לא התאמץ בתשובה והנגע עומד במראהו הראשון ולא חל בו כל שינוי, הכהן נאלץ להסגירו לשבוע נוסף. הכהן מצטער על כך שהנגע לא נרפא והמצורע לא התאמץ מספיק לשוב בתשובה ועל כן הוא משדלו להתאמץ יותר בתשובה.

"וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית"

כפי שהסברנו, כיון שהנגע לא השתנה הכהן מסגירו לשבוע נוסף.

נאמר בפסוק ו: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי שְׁנִית וְהִנֵּה כִּהָּה הִנְגַע וְלֹא כָּשָׁה הִנְגַע בְּעוֹר וְטָהַרוּ הַכֹּהֵן..."

כתב רש"י: "הוכחה ממראיתו, הא אם עמד במראיתו או פשה טמא". לאחר ההסגר הראשון, אם לא חל כל שינוי בנגע, מסגיר הכהן את המצורע לשבוע שני כפי שראינו בפסוק הקודם, אך אם גם לאחר השבוע השני הנגע עומד בעינו ולא חל בו כל שינוי לטובה - הנגע טמא. כך פירש רש"י, כדרכו לפרש את הפסוק כפשוטו, אך להלכה אין הדין כן, אלא אם לא פשה הנגע, אף אם עמד הנגע במראיתו ולא הוכחה, הכהן מטהרו (ונגעים פ"א, מ"ג; פ"ד, מ"ז).

נאמר בפסוקים ז-ח: "וְאִם פִּשְׁה תִּפְשֶׁה הַמְּסַפַּחַת בְּעוֹר... וְטָמְאוּ הַכְּהֵן
צָרְעַת הוּא"

בפסוק ג' למדנו על שתי שערות לבנות כסימן טומאה. פסוקים ז'-ח'
מלמדים אותנו על סימן טומאה נוסף: התפשטות הנגע, או בלשון
חכמינו ז"ל: פשיון (אמנם רש"י למד דין זה מדיוק בפסוק ו', אבל כאן
זה נאמר באופן מפורש).

נאמר בפסוקים ט-י: "נִגַּע צָרְעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם... וְרָאָה הַכְּהֵן וְהִנִּיחַ
שֵׂאת לְבָנָה בְּעוֹר וְהִיא הִפְכָּה שֵׁעַר לֶבֶן וּמַחִית בְּשַׂר חַי בְּשֵׂאת"

השֵׂאת, כפי שכבר למדנו, היא נגע שצבעו לבן בגוון של צמר כבש בן
יומו. התורה מלמדת כאן שגם בשאת שתי שערות לבנות מטמאות, וכאן
נוסף סימן הטומאה השלישי. על שתי שערות לבנות כסימן טומאה,
למדנו בפסוק ג', על התפשטות הנגע למדנו בפסוקים ז'-ח', וכאן נוסף
בשר חי הנראה באמצע הנגע, והוא נקרא בלשון חכמינו ז"ל 'מחיה'.

נאמר בפסוקים יב-יג: "וְאִם פָּרוּחַ תִּפְרַח הַצָּרְעַת בְּעוֹר וְכִסְתָּהּ הַצָּרְעַת
אֶת כָּל עוֹר הַנִּגַּע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו... וְרָאָה הַכְּהֵן וְהִנִּיחַ כִּסְתָּהּ הַצָּרְעַת אֶת
כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָהַר אֶת הַנִּגַּע כִּלּוֹ הַפֶּךָ לֶבֶן טָהוֹר הוּא"

הפסוקים מלמדים אותנו דין לכאורה תמוה: אם מראה נגע הצרעת
התפשט בכל גופו של המצורע הריהו טהור! שוב אנחנו נפגשים עם
החכמה האלקית הנשגבה מבינתנו.

נאמר לילדים שהלכה זו, שצרעת המכסה את כל הגוף טהורה, היא
חוק וגזירה, ואיננו מבינים זאת.

סיכום דיני צרעת עור הבשר

פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר שני	פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר	פסיקת הכהן	תאור הנגע
		מוחלט	התפשט הנגע	מסגיר לשבוע	כתם בגודל גריס בגוון של אחד מארבעה מראות נגעים
		מוחלט	שיער שבנגע הפך ללבן		
		מוחלט	מחיה בנגע		
מוחלט	התפשט	הסגר לשבעה ימים נוספים	עמד בעינו		
מוחלט	שיער שבנגע הפך ללבן	טובל וטהור	כהה		
מוחלט				מחיה בנגע	
טובל וטהור	עמד בעינו				
				מוחלט	יש בנגע שיער לבן
				מוחלט	יש בנגע בשר חי

צרעת השחין והמכוה (פסוקים יח-כח)

צרעת השחין (פסוקים יח-כג)

נאמר בפסוק יח: "וּבְשָׂרַיִךְ כִּי יִהְיֶה בּוֹ בְּעוֹר שְׁחִין וְנִרְפָּא"
 השחין הוא דלקת שהתפתחה בעור בשל מחלה או מכה (נגעים פ"ט,
 מ"א). כל זמן שהמכה טריה, אין בה טומאת נגעים כלל. רק לאחר
 שהשחין נרפא קצת, דהיינו שנרקמה עליו קליפה כקליפת השום, אם
 נראה בו נגע לבן בגוון של אחד מארבע מראות נגע צרעת, כמו עור
 הברש (או לבן אדמדום), הרי הוא מיטמא באחד משני סימנים:

1. שיער לבן.

2. פשיון.

כלומר כשנראה הנגע בשחין או במכוה, מוסגר המצורע לשבוע אחד,
 ואם השיער בהם לא הפך לבן ולא פשה (התפשט) הנגע, הרי הם
 טהורים, ואין הכהן מסגירם לשבוע שני.
 אם השחין והמכוה נרפאו לגמרי, ואחר כך נראה במקומם נגע, דינו
 כצרעת עור הברש.

נאמר בפסוק יט: "וַיְהִי בַּמָּקוֹם הַשְּׁחִין שָׂאת לְבָנָה או בְּהֵרַת לְבָנָה
 אֲדַמְדָּמַת..."

כאן אנחנו למדים על צבע נוסף של נגע הצרעת: "לבנה אדמדמת"
 או כלשון חכמינו ז"ל פתוך - צבעו אדום מעורב בלבן. גוון זה הוא אחד
 ממראות נגע הצרעת. חכמינו ז"ל לימדו אותנו שגוון זה מטמא גם בעור
 הברש (לעיל) וגם בקרחת ובגבחת (בהמשך).

נאמר פסוקים כ-כא: "וַיֵּרָא הַכֹּהֵן... וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים"

כמו בצרעת עור הברש - אם במראה נגע הצרעת ישנם שתי שערות
 לבנות - הכהן מטמאו, ואם אין שערות לבנות הכהן מסגירו שבוע.

נאמר בפסוק כג: "וְאִם תִּחְתְּיָהּ תַעֲמֹד הַבְּהֵרֶת לֹא פִשְׁתָּהּ צָרַבֶת הַשְּׁחִין
הוא וְטָהְרוּ הַכֹּהֵן"

דיני צרעת השחין דומים לדיני צרעת עור הבשר. בדבר אחד שונה צרעת זו, שיש בה רק הסגר אחד לשבוע. כלומר אם אחרי הסגר ראשון לא התפשט הנגע, הכהן מטהר את הנבדק, ולא מסגירו לשיבעה ימים שנית.

צרעת המכוה (פסוקים כד-כח)

נאמר בפסוק כד: "או בְּשָׂרַי יִהְיֶה בְּעֹרֹי מִכּוֹת אֵשׁ..."
מכוה היא כוויה שנכווה האדם באש, בברזל מלובן או במים רותחים (נגעים פ"ט, מ"א). כל זמן שהמכוה טריה, אין בה טומאת נגעים כלל. רק לאחר שהכוויה נרפאת קצת, דהיינו שנרקמה עליה קליפה כקליפת השום, אם נראה בה נגע לבן (או לבן אדמדום), הרי היא מיטמאת באחד משני הסימנים האמורים בצרעת השחין.

ככלל צרעת המכוה שווה בכל דיניה לצרעת השחין, ומה שהתורה חילקה את שתיהן לשני עניינים, הוא כדי ללמדנו שחצי שיעור (חצי גריס) משחין, וחצי שיעור (חצי גריס) ממכוה - אין מצטרפים זה עם זה, כיוון שמדובר בשני מינים שונים של נגעים (רש"י על פי חולין ח ע"א).

סיכום דיני צרעת השחין והמכוה

פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר	פסיקת הכהן	תאור הנגע
מוחלט	התפשט הנגע	מסגיר לשבוע	כתם בצבע לבן שהתפתח על גבי דלקת בעור הנובעת ממחלת שחין או כויה שהתחילו להרפא
מוחלט	שיער שבנגע הפך ללבן		
טובל וטהור	עמד בעינו		
טובל וטהור	כהה		

צרעת הראש או הזקן (פסוקים כט-מד)

נגעי הראש והזקן מתחילים לתת את אותותיהם בנשירת השערות. בדברי רבותינו הראשונים יש דעות שונות במהות הנגעים הללו ובהבדל שביניהם.

נגעים אלה מתחלקים לשלושה סוגים:

א. נתק ב. קרחת ג. גבחת

נתק – נשירה מקומית של שערות בשיעור של גריס או יותר, ויש שערות סביב מקום הנשירה. לפי הרמב"ם (הלכות טומאת צרעת פ"ח, ה"א) הנשירה גופה נגע היא, ולפי הראב"ד והרמב"ן רק אם ישנו כתם לבן במקום הנשירה, הרי זה נתק (אנו נסביר כראב"ד, מפני שיהיה יותר קל לילדים להבין את הפסוקים לפי פירושו, כפי שנראה בהמשך בלימוד הפסוקים).

נתק זה מיטמא על ידי הכהן אם יש בו אחד מסימני הטומאה הבאים:

א. במקום הנשירה גדל שער צהוב דק. ב. הנתק התפשט.

אם אין במקום הנשירה סימנים אלה, הכהן מסגיר את בעל הנתק לשבעה ימים. אם לאחר שבוע התפשט הנתק או שגדל בו שער צהוב דק, הכהן מטמאו והוא מצורע מוחלט.

אם נשאר הנתק בעינו – הכהן מגלח את שער ראשו או זקנו שסביבות הנתק, משאיר היקף שתי שערות סביב הנתק, ומסגירו לשבעה ימים נוספים.

אם בתום השבועיים התפשט הנתק או שגדל בו שער צהוב, הכהן מטמאו והריהו מצורע מוחלט. ואם שוב עמד הנתק בעינו – טובל ונטהר.

אם גדל בנתק שער שחור – הריהו טהור.

קרחת – אדם שנשר השער ששופע מקודקודו לאחוריו על ערפו (נגעים פ"י, מ"י).

גבחת – אדם שנשר השער ששופע מקדקודו לפניו עד כנגד פדחתו (מצחו) (שם).

בשני אלה, במקום הנשירה נראה נגע כגריס מאחד מארבעת המראות.

נגע זה מיטמא על ידי הכהן אם יש בו אחד משני הסימנים הבאים:
א. באמצע הנגע נראה בשר חי (מחיה). ב. הנגע התפשט (פשיון).
אם אין במקום הנשירה מחיה, הכהן מסגיר את בעל הנגע לשבעה ימים. אם לאחר שבוע התפשט הנגע או שנראה באמצעו בשר חי, הכהן מטמאו והוא מצורע מוחלט.

אם נשאר הנגע בעינו – הכהן מסגירו לשבעה ימים נוספים.
אם בתום השבועיים התפשט הנגע או שנראה באמצעו בשר חי, הכהן מטמאו והריהו מצורע מוחלט. ואם שוב עמד הנגע בעינו – טובל ונטהר.

לאחר שהבאנו את דיני צרעת הראש והזקן, נראה כיצד יוצאים הדינים שלמדנו מתוך פסוקי התורה.

נתק (פסוקים כט-לז)

נאמר בפסוקים כט-ל: "וְאִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אִו בְּזָקֵן. וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִנִּיחַ מִרְאֵהוּ עֵמֶק מִן הָעוֹר וּבוֹ שֶׁעַר צָהָב דָּק וְטָמֵא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֹתֵק הוּא צִרְעַת הָרֹאשׁ אִו הַזָּקֵן הוּא"

נגעי הראש מעידים על חומרת מעשהו של המצורע. מיקומו של הנגע בראש גורם בושה גדולה כיון שנראה לעין כל. עונש זה בא על אדם שמרבה לדבר לשון הרע ובכך מראה את התנשאותו על אחרים וה' רוצה לעוררו לתשובה. כך מבאר בעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים"):

"ניכר מזה אשר צרעת הראש או הזקן הוא אשר כוונת ה' יתברך להוציא רעתו בפרסום ובגלוי... שימורק חובו על ידי חרפתו הגדולה בנגעים שבגלוי שאי אפשר להחביאם ושב ורפא לו".

פסוק זה מדבר על הנתק, שהוא נשירה מקומית של שערות בשיעור של גריס או יותר, כאשר יש שערות סביב מקום הנשירה. לפי הרמב"ם (הלכות טומאת צרעת פרק ח, הלכה א) הנשירה גופה נגע היא, ולפי הראב"ד רק אם ישנו כתם לבן במקום הנשירה, הרי זה נתק. כאמור, על אף שהרמב"ם פסק להלכה שעצם הנשירה נתק היא, אנו נפרש כראב"ד, מפני שיהיה קל יותר לילדים להבין את הפסוקים לפי פירושו, שהרי נאמר כאן שמראה הנגע עמוק מן העור, וכפי שלמדנו בצרעת עור הבשר, נגע נראה עמוק כאשר צבעו בהיר ביחס לגוון הכהה שסביבו, ואם כן משמע כראב"ד שבנוסף לנשירה ישנו כתם של גוון בהיר. (ראה דיונו של הרמב"ן במחלוקת זו). נתק זה מיטמא על ידי הכהן אם יש בו אחד מסימני הטומאה הבאים:

א. במקום הנשירה גדל שיער צהוב דק. ב. פשיון (בפסוק לב).

נאמר בפסוק לא: "וְכִי יֵרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע הַנֶּתֶק... וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים"

כמו בשאר נגעי עור הבשר, אם מתגלה נגע צרעת בלא סימני טומאה מובהקים, הכהן מסגיר את הנגע שבעה ימים.

נאמר בפסוק לב: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהֵנָּה לֹא פֶשֶׁה הַנֶּתֶק וְלֹא הָיָה בּוֹ שֵׁעַר צָהָב..."

כלומר אחרי שבוע הכהן רואה שאין שינוי במראה נגע הצרעת, ולכן הוא מכין את הנגע להסגר שבוע נוסף.

נאמר בפסוקים לג: "וְהִתְגַּלַּח וְאֵת הַנֶּתֶק לֹא יִגְלַח וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית"

כוונת הפסוק לומר שמגלחים מסביב לנתק, אבל את המקום הסמוך לנתק לא יגלח, שהרי במקום הנתק עצמו ממילא אין שערות, כי נתק הוא נגע שנשרו בו השערות, אלא יניח היקף שתי שורות שערות סביב

הנתק ולא יגלחם, כדי שאחרי ההסגר יהיה ניכר אם הנתק התפשט, כמבואר ברש"י.

לפיכך נשאלת שאלה: אם הגילוח מאפשר לראות פשיון, אם כן מדוע לפני ההסגר הראשון לא מגלחים ע"מ שהכהן יוכל לראות פשיון? עונה על כך הנצי"ב בפירושו העמק דבר: "ובשבוע הראשון לא מצוי פשיון" כלומר שאפשר גם לראות פשיון בלי גילוח אלא שהדבר קשה יותר וכיוון שבשבוע הראשון בדרך כלל אין פשיון על כן לא גילחו לפני ההסגר הראשון

בפסוקים לד-לז אנו למדים מספר דינים:

פסוק לד: אם הנגע לא פשה הכהן מטהרו.

פסוקים לה-לו: אם הנגע פשה הכהן מטמאו.

פסוק לז: אם הנגע עמד בעינו או שצמח בו שער שחור הרי הוא טהור! (ראה תזקוני).

בוהק (פסוקים לח-לט)

נאמר **בפסוקים לח-לט:** "וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרַת בְּהָרַת לְבָנָת. וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהֵנִיחַ בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרַת בְּהוֹת... טָהוֹר הוּא"

פסוק זה שייך לדיני צרעת עור הבשר ומדבר על בהרות שהלובן שלהן כהה יותר מקרום ביצה (דרגת הלובן החלשה ביותר מבין ארבע המראות שהזכרנו) ולכן הן טהורות.

נציין שאמנם הלוקה בהן טהור, אך עליו לדעת שה' מאותת לו בזה שצריך לשים לב ולהיזהר יותר מלשון הרע, כפי שעולה מדברי **בעל הליקוטים** (בחומש "רב פנינים"):

"אבל בוהק הוא פרח בעור לשעתו, למען לעורר את האיש הנעלה שיש בו איזה הרהור רע, אל התשובה ודי לו בהערה הזאת וכעת טהור הוא".

קרחת וגבחת (פסוקים מ-מד)

נאמר בפסוקים מ-מא: "וְאִישׁ כִּי יִמְרַט רֹאשׁוֹ קֶרַח הוּא טָהוֹר הוּא. וְאִם מִפְּאֵת פָּנָיו יִמְרַט רֹאשׁוֹ גִבַּח הוּא טָהוֹר הוּא"

כתב רש"י: "משיפוע קדקד כלפי פניו קרוי גבחת... ומשיפוע קדקד כלפי אחוריו קרוי קרחת".

קרחת – אדם שנשר השיער ששופע מקודקודו לאחוריו על ערפו (נגעים פ"י, מ"י).

גבחת – אדם שנשר השיער ששופע לפניו עד כנגד פדחתו (מצחו) (שם).

בשני אלה, במקום הנשירה נראה נגע כגריס מאחד ממראות נגע הצרעת.

נאמר בפסוקים מב-מג: "וְכִי יִהְיֶה בְקֶרַח אוּ בְגִבַּח נֹגַע לְבָן... וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהִנִּיחַ שָׂאת הַנֹּגַע לְבָנָה אֲדַמְדָּמַת בְּקֶרַחְתּוֹ אוּ בְגִבַּחְתּוֹ כְּמִרְאָה צִרְעַת עוֹר בְּשָׂר" וְרָאָה

מפסוקים אלו למדו חכמים שדין צרעת הקרחת והגבחת הוא כדין צרעת עור הבשר שיש בה שני הסגרים, והנגע מיטמא על ידי הכהן אם יש בו אחד משני הסימנים הבאים:
א. מחיה. ב. פשיון.

סיכום דיני נגעי ראש וזקן

פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר שני	פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר	פסיקת הכהן	תאור הנגע	
		מוחלט	התפשט הנגע	מסגיר לשבוע	נתק - נשירה מקומית של שיערות בשיעור של גריס, ובמקום הנשירה ישנו כתם לבן (כראב"ד)	
		מוחלט	גדל בנגע שיער צהוב דק			
מוחלט	התפשט הנגע	מגלח ומשאיר שתי שורות שיערות סביבות הנגע ומסגיר לשבוע	עמד בעינו			
מוחלט	גדל בנגע שיער צהוב דק					
טובל וטהור	עמד בעינו					
		טהור	גדל שיער שחור	מוחלט	היה במקום הנשירה שיער צהוב דק	
				טהור	היה במקום הנשירה שיער שחור	
		מוחלט	התפשט הנגע	מסגיר לשבוע	קרחת או גבחת שבמקום הנשירה נראה נגע כגריס באחד מארבעת המראות	
		מוחלט	נראה בשר חי בנגע			
מוחלט	התפשט הנגע	מסגיר לשבוע	עמד בעינו			
מוחלט	נראה בשר חי בנגע					
טובל וטהור	עמד בעינו					

דיני המצורע (פסוקים מה-מו)

כבר עמדנו על כך ש"מצורע מוסגר" הוא מצורע שהסגירו הכהן, כדי לראות אם יולדו בנגע סימני טומאה. בימי ההסגר צריך המוסגר לשהות לבדו מחוץ לשלושה מחנות, ולאחר שבוע הכהן שב ובודק אותו. (ראה מגילה פרק א משנה ז).

ב"מצורע מוחלט", שטימאו הכהן באופן מוחלט, מלבד שהייתו מחוץ לשלושה מחנות, נוהגים בו דינים נוספים. בתקופת המשכן:

מחנה שכינה היה מחצר אוהל מועד ולפנים, **מחנה לוי** היה מקום חניית הלויים סביב למשכן ו**מחנה ישראל** היה כל מחנה הדגלים לשבטיהם (ראה רש"י במדבר ה, ב).

בזמן שבית המקדש היה קיים היו שלושת המחנות במקומות אלה: **מחנה שכינה** - מפתח העזרה ולפנים, **מחנה לוי** - כל הר הבית, ו**מחנה ישראל** - כל העיר ירושלים, וכן העיירות המוקפות חומה. "מצורע מוחלט", שטימאו הכהן באופן מוחלט, מלבד שהייתו מחוץ לשלוש מחנות, נוהגים בו דינים נוספים, כדיני אבל:

נאמר **בפסוק מה**: "וְהִצְרֹעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנֵּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרָמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ..."

כלומר המצורע המוחלט מצווה לקרוע את בגדיו ולא לספר את שערות ראשו.

"עַל שָׁפָם יַעֲטָה..."

עליו לנהוג כאבל ולעטוף את ראשו בבגד שישתפל עד שפמו, (כשרק עיניו מגולות).

טעמה של הנהגה זו מבואר בפירוש **אבן עזרא**: "והטעם שיתאבל על רוע מעשיו, כי בעבור מעשיו בא לו זה הנגע".

מנהגי האבלות על מעשיו הרעים יביאו אותו לתשובה, כמו שכתב הרלב"ג:

"והיה זה בן כדי שיתן אל לבו שבסיבת חטא מה קרה לו העונש אשר הוא כמו מיתה, כמו שאמר במרים: 'אל נא תהי כמת' (במדבר יב, יב)".

"וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא"

נביא שני טעמים לציווי זה:

א. כדי שבני אדם יתרחקו ממנו ולא יטמאו, וכדברי האבן עזרא: "שישמרו בני אדם ולא יגעו בו".

ב. כדי שידעו אחרים ויתפללו עליו, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל במסכת מועד קטן (דף ה עמוד א): "'וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא' - צריך להודיע צערו לרבים, ורבים מבקשין עליו רחמים".

מכאן נלמד שכאשר חלילה אדם מישראל חוטא ונענש על כך צריך לרחם עליו ולהתפלל שיזכה לשוב בתשובה ולהירפא ולא לשמוח חלילה בקלקלתו.

נאמר בפסוק מו: "כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הִנָּגַע בוֹ יְטָמֵא טָמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מְחויֵן לְמַחְנֵה מוֹשְׁבוֹ"

כתב רש"י: "מה נשתנה משאר טמאים לישיב בדד? הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו אף הוא יבדל".

אדם שנגע במת ונטמא, משתלח רק ממחנה שכינה, הזב משתלח גם ממחנה לויה, והמצורע משתלח אפילו ממחנה ישראל. התורה החמירה בדינו של המצורע, כיון שנגעו באים על לשון הרע המרחיק בין אדם לחברו וגורם מחלוקת. בכך נענש המצורע מידה כנגד מידה.

עונש זה נועד כדי לעורר את החוטא לעשות תשובה, וכך כתב בעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים"): "על בן בדד ישיב וגו' עד אשר ישוב אל ה' ויאספו מצרעתו ויתרפא מנגעו מכל וכל, אז יוכר כי הוא נקי מעוונו".

בעקבות דבריו נתאר את הימים שעוברים על המצורע מחוץ למחנה כימים של חשבון נפש וחרטה, התעוררות ותשובה.

בהנהגותיו של המצורע ישנו מסר מרכזי - תהליך התשובה שעובר על מי שנכשל בלשון הרע. נדבר עם התלמידים על חסד ה' עם בריותיו, כיצד הוא מדריך את החוטאים בדרך המתאימה על מנת לעוררם לשוב ממעשיהם הרעים.

צרעת הבגדים (פסוקים מז-נט)

צרעת הבגד היא התרעה מקדימה עבור האדם שעליו לפשפש במעשיו ולהיזהר בדיבורו, כמבואר **ברמב"ם** (הלכות טומאת צרעת פרק טז הלכה י):

"וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו התורה צרעת בשותפות השם, אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל, כדי להזהירן מלשון הרע, שהמספר לשון הרע משתנות קירות ביתו... אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית, משתנין כלי העור שכביתו שהוא יושב ושוכב עליהן, אם חזר בו ימהרו, ואם עמד ברשעו עד שישרפו, משתנין הבגדים שעליו..."

לאור דברי הרמב"ם נדבר על מידת רחמיו יתברך, שאיננו מעניש מיד בעונש הכבד, אלא מתחיל בבית, עובר אל הבגדים ותחילה ברהיטים המצופים עור ומשמשים לישיבה ושכיבה, ורק אם לא שב, נותן ה' נגע בבגדים שעל גופו, ורק לבסוף, אם אין מנוס, נותן ה' את הנגע בגוף האדם.

נוסיף ונאמר שצרעת זו באה גם על מי שנכשל בגאווה וגסות רוח, וכפי שכתב **הכלי יקר**:

"והקרוב אלי לומר כי הם [נגעי בגדים] באים על גפות הרוח, כי דרך העולם להתכבד ביותר במלבושי כבוד".

כמנהגנו בצרעת האדם, אף כאן בצרעת הבגד, לפני שניגש ללימוד הפסוקים נסדר לעצמנו את דיני הנגעים:
בן ישראל, שראה באחד מאריגי הצמר או הפשתים הלבנים שלו או באחד מכלי העור שלו כתם ירקרק (ירוק חזק) או אדמדם (אדום חזק) בגודל גריס - חייב להביאו לכהן לבדיקה (נגעים פרק יא משנה א).
אם הכהן מזהה שהמראה הוא בגווני נגע צרעת - מסגירו שבעה ימים מחוץ לעיר, ובתקופה זו הבגד מטמא במגע, במשא ובביאה (אם הכניסוהו לבית טהור - כל אשר בבית נטמא. ראה נגעים פרק יג משנה ח).

אם בתום השבוע הראשון הנגע התפשט - שורף את הבגד. אם נותר הנגע בעינו ולא התפשט, או כהה הנגע, או שנעלם הנגע לגמרי - מכבס את המקום הנגוע ומסגירו לשבוע נוסף.

אם בתום השבוע השני עמד הנגע בעינו או התפשט - חייבים לשרוף את הבגד.

אם כהה הנגע בסוף ההסגר השני - יקרע את המקום הנגוע, ישרוף את מה שקרע ויתפור טלאי על מקום הקרע (נגעים פי"א, מ"ה).
אם נעלם הנגע לאחר ההסגר הכפול והכיבוס - חייבים לטהרו במקוה.

אם פשט הנגע בכל הבגד - הבגד טהור.

לאחר סידור דיני צרעת הבגד, נראה כיצד הדינים שלמדנו עד עתה יוצאים מתוך פסוקי התורה.

נאמר בפסוקים מז-מח: "וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בוֹ נֶגַע צְרָעַת בְּבִגְד צֹמֵר אוּ בְּבִגְד פִּשְׁתִּים. אוּ בְּשֵׁתֵי אוּ בְּעֵרֵב לְפִשְׁתִּים וְלְצֹמֵר אוּ בְּעוֹר אוּ בְּכֹל מְלֹאכֶת עוֹר"

רק בגדים העשויים מצמר, או מפשתים לבנים, וכן צמר ופשתים

לבנים של השתי והערב שמהם אורגים את הבגד בנול, או מעור, מיטמאים בנגעים. שאר הבגדים אינם מיטמאים. "עזר" הכוונה לעור פשוט "מלאכת עזר" הכוונה לכלי עשוי מעור כגון נאד מים.

נאמר בפסוק מט: **וְהָיָה הַנֶּגַע יִרְקַק אֹת אֲדָמָדָם בְּבָגָד אֹת בְּעוֹר אֹת בְּשֵׁתֵי אֹת בְּעָרְב..."**

נציין שבשונה מצרעת האדם, צבע נגעי הבגד הוא ירקרק (ירוק חזק) או אדמדם (אדום חזק) ולא לבן.

התורה חוזרת שוב ושוב על סוגי הבגדים בהם פוגעת צרעת הבגד (בפסוק זה, בפסוקים נא-נג ובפסוקים נז-נח), ללמדנו שהופעת הצרעת בבגד איננה דבר טבעי אלא נס מאת ה' על עוון לשון הרע, כפי שכתב הרמב"ן:

"זה הענין איננו כמבע כלל ולא הווה בעולם וכן ננעי הכתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה', יהיה רוח ה' עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועוון, יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו לראות כי ה' סר מעליו, ולכן אמר הכתוב – 'ונתתי...' כי היא מכת ה'... מפני זה יחזירו הכתוב ככל פסוק ופסוק הבגד או העור או השתי או הערב כי הדבר נס".

נסב את תשומת ליבם של הילדים לכך שבצרעת הבגד הניחה התורה לטהר בגדים וכלי עור שנוגעו בצרעת, ולא ציוותה לשורפם מיד, מפני שחסה התורה על ממונם של ישראל. ה' רחום וחנון וחפץ בתשובתו של המצורע ולא בענשו, וכדברי אור החיים:

"ונראה כי הבגדים, לצד שהחלטו [קביעת טומאתו] הוא כליונו, אם בפעם הראשונה יוחלט, אם בן אין תרופה לבעל תשובה לשוב על חטא שצרעת זה בא בעבורו, וכבר קדם לנו כי לא יחפוץ ה' בהפסד וכליון ממון אדם... מה שאין בן אדם שישנו בתשובה ותיקון גם אחר החלטו, שהרי אינו נאבד בהחלטו, אלא נבדל, וכשבו יוסר

ממנו הנגע ומהר, לזה ישנה לצרעת חלומה בפעם ראשונה (כלומר שונה צרעת הבגד מצרעת הבשר שאינה יכולה להיות צרעת מוחלטת בתחילתה), וישרים דרכי ה'".

נאמר בפסוק נ: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִסְגִּיר אֶת הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים" כלומר שאם הכהן ראה נגע צרעת בבגד הרי הוא מצוה להסגיר את הבגד שבעת ימים מחוץ למחנה ישראל.

נאמר בפסוקים נא-נב: "וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי כִּי פֶשֶׁה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד... וְשָׂרַף אֶת הַבֶּגֶד... כִּי צִרְעַת מִמְאֵרֶת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרָף" אם בתום השבוע הראשון התפשט הנגע - חייבים לשרוף את הבגד.

נאמר בפסוקים נג-נד: "וְאִם יֵרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא פֶשֶׁה הַנֶּגַע... וְצִוָּה הַכֹּהֵן וַיִּכְבְּסוּ אֶת אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע וְהִסְגִּירוּ שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית...". אם בתום השבוע הראשון נותר הנגע בעינו ולא התפשט - מכבס את המקום הנגוע ומסגירו לשבוע נוסף.

נאמר בפסוק נה: "וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הַכְּבֹס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא הִפָּךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינָו וְהַנֶּגַע לֹא פֶשֶׁה טָמֵא הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרָפְנוּ...". כלומר אחרי השבוע השני אם הנגע לא שינה את מראהו והוא לא פשה הרי הוא טמא ושורפים אותו - (וק"ץ אם פשה הנגע)

נאמר בפסוק נו: "וְאִם רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה בִּקְהָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הַכְּבֹס אִתּוֹ וְקָרַע אִתּוֹ מִן הַבֶּגֶד...".

אם הכהן רואה שהנגע כהה (נחלש ממראה נגע צרעת), הכהן קורע את מקום הנגע, שורף את הבגד הנגוע, ושאר הבגד טובלו וטהור.

נאמר בפסוק נז: "וְאִם תִּרְאָה עוֹד בַּבֶּגֶד אוֹ בַשָּׂתִי אוֹ בְעֶרְב אוֹ בְּכָל כְּלִי עוֹד פְּרַחַת הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרָפְנוּ...".

כלומר אם אחרי שקרע מן הבגד את החתיכה הנגועה ושרף אותה,

בכל זאת יחזור הנגע בבגד הנשאר - "פורחת". - צמח שוב, שורפים את כל הבגד.

נאמר בפסוק נח: "וְהִבְגַּד... אֲשֶׁר תִּכְבֵּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכִבֵּס שְׁנִית וְטָהַר"

אם נעלם הנגע לאחר ההסגר הכפול והכיבוס - מטבילים במקוה: "וְכִבֵּס שְׁנִית" והבגד טהור.

הכיבוס הראשון אחרי ההסגר אינו אלא לשם רחיצה וליבון להסרת הנגע, אבל הכיבוס השני הנזכר כאן, מובנו טבילה במקוה לטהרת הבגד מטומאתו, כמבואר ברש"י.

בסיום לימוד פסוקי צרעת הבגד נשוב ונזכיר את דברי הרמב"ם המלמדנו כי הצרעת פוגעת בבית תחילה, לאחר מכן בבגד, ורק לבסוף, אם לא שב האדם אל אלקיו, באה צרעת האדם. אדם שבגדו נשרף בשל צרעת שנתגלתה בו, צריך שיתן אל לבו לעשות תשובה, ואם לא ישוב, עתיד הנגע להגיע אל בשרו.

סיכום דיני צרעת הבגד

תאור הנגע	פסיקת הכהן	מצב הנגע לאחר הסגר שני	פסיקת הכהן	פסיקת הכהן
בגד לבן מצמר או מפשתים או כלי עור בעל צבע טבעי שהופיע בו כתם ירקרק או אדמדם בגודל גריס	מסגיר לשבוע		מכבס ומטביל וטהור	השתנה צבע הכתם למראה טהור
			שורף את הבגד	התפשט הנגע
			טהור	התפשט הנגע בכל הבגד
שורף את הבגד	עמד הנגע בעינו	התפשט הנגע	מכבס את מקום הנגע ומסגירו לשבעה ימים נוספים	עמד בעינו
שורף את הבגד	התפשט הנגע			שורף את הבגד
קורע את מקום הנגע ושורפו, תופר טלאי, מטביל את הבגד וטהור	כהה הנגע			
מכבס ומטביל וטהור	שינה הכתם את צבעו לצבע טהור			

המסרים העולים מפרק יג

נגע הצרעת

1. הנגעים מורים על השגחת ה' בעולמו - הצרעת היא מחלה רוחנית הבאה מאת ה' ולא מסיבות טבעיות.
2. שכר ועונש מאת ה' - ה' מביא צרעת על האדם בגלל חטאיו.
3. חומרת עוון לשון הרע - א. רק בעוון לשון הרע מצינו שה' מזהיר ומעניש את האדם בדרך של נס גלוי. ב. ה' נותן נגע כואב האוכל את הבשר בגלל חטא לשון הרע.
4. אהבת ה' לישראל - ה' מייסר את בניו החוטאים כדי לעוררם לתשובה, כמו אב המייסר את בניו כדי לחנכם.
5. מעלת הכהן - התורה מסרה לכהנים את סמכות ההכרעה בענייני נגעים, בגלל גדולתם בתורה, חכמתם העמוקה, ואהבתם לישראל.
6. מצוות תוכחה - הכהן מוכיח את המצורע על מעשיו ומורה לו לפשפש בהם.
7. תוכחה מתוך אהבה - הכהן מוכיח את המצורע בנעם, כאב המוכיח את בנו בנחת ובכבוד.
8. תפילת הכהן על הנמצא בצרה - הכהן מתפלל על המצורע בימי הסגרו שיכופר לו וישוב אל ה'.
9. המצוות הן חוק וגזירת מלך - איננו מבינים מה טעם הדין שאם כל עור בשרו הפך לבן טהור.
10. כשיש בושה הכפרה גדולה יותר - צרעת הראש גלויה לכל וכיוון שהבושה בה גדולה יותר, גם כפרתה גדולה יותר.

11. החוטא צריך להצטער - המצורע מתנהג כאבל, הוא פורע את ראשו, פורם את בגדיו ועוטה בגד עד שפמו.
12. זהירות מפגיעה בזולת - המצורע קורא "טמא טמא" כדי שיתרחקו ממנו ולא יטמאו.
13. שיתוף אחרים בצער כדי שיתפללו - המצורע קורא "טמא טמא" כדי שיתפללו עליו ויבקשו רחמים.
14. ה' מעניש מידה כנגד מידה - המצורע נבדל מכל המחנות, כי הוא הבדיל בין איש לחברו ובין איש לאשתו.
15. מידת רחמיו של ה' - ה' נותן נגע בביתו של אדם תחילה, לאחר מכן בבגדו, ולבסוף, אם עדיין לא שב בתשובה, בגופו.
16. גנות הגאווה וגסות הרוח - צרעת הבגד באה גם על גאווה וגסות רוח.
17. ה' חס על ממונם של ישראל - בצרעת הבגד הניחה התורה לטהר בגדים וכלי עור שנוגעו בצרעת, ולא ציוותה לשורפם מיד, מפני שחסה על ממונם של ישראל.

לעילוי נשמת
הורינו היקרים

הר"ר שלמה זלמן ומרת יוכבד

רחמני זצ"ל

הרב דוד יצחק ומרת רחל

אלטשולר זצ"ל

הוקדש על ידי ילדיהם

לוי יצחק ויהודית רחמני הי"ו

